

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001118

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-04-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Продан Андрій Олегович

2. Andrii O. Prodan

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0005-0077-2507

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія та археологія

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Середня освіта (Історія)

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 40367

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03, 03.09.31

Тема дисертації:

1. Контрабанда політичної літератури через українські губернії Російської імперії наприкінці XIX – на початку XX ст.: передумови, шляхи, наслідки.

2. Smuggling of Political Literature through the Ukrainian Governorates of the Russian Empire in the Late 19th – Early 20th Century: Preconditions, Routes, Consequences.

Реферат:

1. Продан А. О. Контрабанда політичної літератури через українські губернії Російської імперії наприкінці XIX – на початку XX ст.: передумови, шляхи, наслідки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 Історія та археологія. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, 2026. У дисертації здійснено комплексне дослідження контрабанди політичної літератури через українські губернії Російської імперії наприкінці XIX – на початку XX ст. Визначено передумови її виникнення, основні шляхи транспортування та значення у суспільно-політичному житті. Доведено, що контрабанда нелегальних видань стала важливим інструментом поширення ідеологічних впливів і формування політичної свідомості

населення. Наукова новизна полягає у цілісному вивченні політичної контрабанди як самостійного історичного явища. Реконструйовано маршрути транспортування нелегальної літератури через українські губернії у 1890–1907 рр., зокрема в період революційних подій. Показано їх роль як транзитного простору в загальноімперській системі поширення друкованої продукції. Введено до наукового обігу нові архівні матеріали, що висвітлюють діяльність політичних організацій і заходи протидії з боку державних органів. Встановлено взаємозв'язки між зарубіжними центрами та місцевими осередками, визначено етапи розвитку контрабанди, її організаційні форми, методи конспірації та способи перевезення. Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів у дослідженнях історії політичних рухів, підпільної діяльності та розвитку політичної культури. Матеріали можуть застосовуватися у навчальному процесі та підготовці наукових праць. У першому розділі проаналізовано історіографію, джерельну базу та методологію дослідження. З'ясовано, що проблема не отримала комплексного висвітлення в історичній науці. Охарактеризовано джерела: законодавчі акти, діловодну документацію, пресу, статистику та матеріали особового походження. Методологія ґрунтується на принципах історизму, об'єктивності, системності та комплексності. Другий розділ присвячено партійно-політичному життю в українських губерніях та діяльності зарубіжних центрів. Показано трансформацію національного руху від культурницького етапу до політичної організації. Встановлено значення закордонних видавничих осередків у забезпеченні нелегального друку та координації підпільної діяльності. У третьому розділі розглянуто розвиток політичної контрабанди у 1890–1904 рр. Встановлено перехід від поодиноких випадків до організованої системи транспортування та поширення літератури. Сформовано мережі перевезення, зберігання і розповсюдження видань, що функціонували в умовах посиленого контролю з боку поліції та жандармерії. Четвертий розділ присвячено особливостям контрабанди у 1905–1907 рр. та заходам протидії. Доведено, що в умовах революції контрабанда набула масового характеру та стала важливим чинником політичної мобілізації. Значну роль відігравали транскордонні канали та підпільні друкарні. Попри посилення контролю, нелегальний обіг літератури продовжував існувати, змінюючи форми діяльності. Узагальнено, що політична контрабанда стала важливим елементом функціонування підпільних організацій і сприяла поширенню політичних ідей у суспільстві, відіграючи помітну роль у процесах модерної доби. Ключові слова: політична контрабанда, нелегальна література, партія, друкарня, агітація, преса, кінець XIX ст., початок XX ст., Російська імперія, Австро-Угорська імперія, Перша російська революція, Волинь, Поділля, селяни, Галичина.

2. Prodan A. O. *Smuggling of Political Literature through the Ukrainian Governorates of the Russian Empire in the Late 19th – Early 20th Century: Preconditions, Routes, Consequences*. – Qualification scientific work as a manuscript. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 032 History and Archaeology. – Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilskyi, 2026. The dissertation presents a comprehensive study of the smuggling of political literature through the Ukrainian governorates of the Russian Empire in the late 19th – early 20th century. The preconditions for its emergence, the main transportation routes, and its significance in socio-political life are identified. It is demonstrated that the smuggling of illegal publications became an important instrument for the dissemination of ideological influences and the formation of political consciousness among the population. The scientific novelty of the research lies in the holistic study of political smuggling as an independent historical phenomenon. The routes of transportation of illegal literature through the Ukrainian governorates in 1890–1907, particularly during the revolutionary period, have been reconstructed. Their role as a transit space in the all-imperial system of distributing printed materials is shown. New archival materials have been introduced into scholarly circulation, shedding light on the activities of political organizations and countermeasures implemented by state authorities. The interconnections between foreign centers and local branches have been established, and the stages of development of smuggling, its organizational forms, methods of conspiracy, and means of transportation have been identified. The practical significance of the study lies in the possibility of using its results in further research on the history of political movements, underground activities, and the development of political culture. The materials can be used in the educational process and in the preparation of scholarly works. The first chapter analyzes historiography, the source base, and the theoretical and methodological foundations of the research. It is established that the problem has not yet received comprehensive

coverage in historical scholarship. The sources are characterized, including legislative acts, administrative documentation, periodical press, statistical data, and personal materials. The methodology is based on the principles of historicism, objectivity, systematicity, and complexity. The second chapter focuses on the party-political life in the Ukrainian governorates and the activities of foreign centers. The transformation of the national movement from a cultural to a political stage is demonstrated. The importance of foreign publishing centers in providing illegal printed materials and coordinating underground activities is established. The third chapter examines the development of political smuggling in 1890–1904. The transition from isolated cases to an organized system of transportation and distribution of literature is identified. Networks for transporting, storing, and disseminating publications were formed and operated under increased control by the police and gendarmerie. The fourth chapter analyzes the peculiarities of smuggling in 1905–1907 and the measures taken to counteract it. It is proven that during the revolutionary period, smuggling acquired a large-scale character and became an important factor in political mobilization. A significant role was played by cross-border channels and underground printing houses. Despite increased control, the illegal circulation of literature continued, adapting its forms and methods. It is concluded that political smuggling became an important element in the functioning of underground organizations and contributed to the spread of political ideas in society, playing a significant role in the processes of the modern era. Keywords: political smuggling, illegal literature, party, printing house, agitation, press, late 19th century, early 20th century, Russian Empire, Austro-Hungarian Empire, First Russian Revolution, Volhynia, Podillia, peasants, Galicia.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Продан А. «Невидимий фронт»: політична контрабанда та протидія їй правоохоронних органів Російської імперії на українських землях (кінець XIX – початок XX ст.). Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичні науки. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Т. 48. С. 168–181.
- Продан А. «Павлов» та транспортування соціал-демократичної літератури через території українських губерній у межі Російській імперії. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичні науки. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Т. 45. С. 168–181.
- Продан А. Через кордон: контрабанда політичної літератури на Волині (початок XX ст.). Старожитності Лукомор'я. 2025. № 6. С. 35–45.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0122U000516

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федьков Олександр Миколайович
2. Oleksandr M. Fedkov

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4835-9445

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мельничук Олег Анатолійович
2. OLEN A. MELNYCHUK

Кваліфікація: д.і.н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1901-3149

Додаткова інформація: <https://scholar.google.ru/citations?user=XJzSTJwAAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Код за ЄДРПОУ: 02125094

Місцезнаходження: вул. Острозького, Вінниця, Вінницький р-н., 21100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Безаров Олександр Троянович
2. Olexander T. Bezarov

Кваліфікація: д. і. н., доц., 07.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6151-3852

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Код за ЄДРПОУ: 02071240

Місцезнаходження: вул. Коцюбинського, Чернівці, 58012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Біла Катерина Вікторівна

2. Kateryna V. Bila

Кваліфікація: д.філософ, 032

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4732-6695

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут історії України Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416981

Місцезнаходження: вул. М. Грушевського, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Глушковецький Анатолій Леонідович

2. Анатолій Л. Глушковецький

Кваліфікація: к.і.н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3197-4580

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Комарніцький Олександр Борисович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Комарніцький Олександр Борисович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Дмитрецька Любов Іванівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна